

CREATIVITATEA ÎN ACTIVITATEA DIDACTICĂ

Prof. Iliuță Luminița

Creativitatea reprezintă un fenomen general uman, dispoziția potențială de a realiza, plăsmui, naște.

În cadrul învățării interactiv-creative copilul descoperă, imaginează, construiește și redefiniște sensurile, filtrându-le prin prisma propriei personalități și solicitând procesele psihice superioare de gândire și creație. Ea apare ca urmare a eforturilor individuale și colective, al interacțiunii copilului cu ceilalți, bazându-se pe schimburile sociale în dobândirea noului.

Dacă elevii au descoperit prin propriile lor eforturi – de observație, imaginație și gândire o însușire mai puțin vizibilă a unui obiect, un aspect al unui fenomen sau proces, original sub aspectul conținutului și al formei, toate aceste activități pot fi considerate forme de manifestare a însușirilor creative, care se cer stimulate și dirijate.

Deși dezvoltarea însușirilor creative constituie o sarcină de prim ordin a învățământului de toate gradele, nu există un obiectiv, o activitate specifică, care să nu urmărească în mod predilect acest scop. În procesul de instruire trebuie valorificate la maxim toate posibilitățile pe care acesta le oferă pentru realizarea obiectivului la care ne referim.

Limba română deține o pondere deosebită în programul de instruire și educare a elevilor din clasele mici, astfel încât se înscrie cu cele mai mari contribuții în realizarea principalului obiectiv al învățământului din clasele primare. Prin lecțiile de citire, creativitatea dobândește noi dimensiuni și atunci când sugerăm elevilor să alcătuiască scurte compuneri, în care să-și imagineze fapte noi, dar aflate în scurtă legătură cu textele citite. De asemenea sarcini precum: formularea de propoziții cu cuvinte și expresii date, formularea de propoziții pornind de la un cuvânt cu mai multe sensuri, căutarea unor expresii cu sens apropiat sau contrar, dezvoltarea propoziției, etc contribuie în mod evident la cunoașterea și dezvoltarea aptitudinilor creatoare ale elevilor.

Rezolvarea problemelor de matematică la clasele I-IV reprezintă, în esență, găsirea unor soluții asemănătoare problemelor reale pe care le putem întâlni în practică. Activitatea de rezolvare a unei probleme se desfășoară prin parcurgerea mai multor etape, care solicită un efort intelectual complex, cuprinzând inducții și deducții logice, analogii, analize, generalizări. Stimularea creativității se realizează mai ales, prin compunere de probleme. De asemenea jocul didactic matematic are o importanță deosebită în dezvoltarea creativității micului școlar. Jocul este puntea ce poate uni școala cu viața, activitatea ce permite copilului conform naturii. Creativitatea se dezvoltă și când li se cere elevilor să formuleze întrebarea problemei sau să formuleze altă întrebare.

Vorbim despre creativitate când copilul dobândește o experiență nouă prin propriile puteri, descoperind-o și exersând-o în cadre problematice divergente.

Atitudinea activă și creatoare a copiilor este o consecință atât a stilului de predare al nostru cât și al obișnuinței copilului de a se raporta la sarcină.

Prin felul în care solicităm răspunsuri la o problemă, prin felul în care organizăm activitățile de informare și formare a copiilor, prin accentul pe care îl punem pe dezvoltarea proceselor cognitive-aplicative, reușim să influențăm comportamentul activ și creativ al elevilor.

Învățarea prin cooperare asigură un câmp de relații optime manifestării creatoare și active a copilului în clasă. Favorizează implicarea activă în sarcină și contribuțiile creative, originale ale copiilor.

Condițiile care duc la dezvoltarea spiritului investigativ, a atitudinii creative și active în școală sunt:

- încurajarea copiilor să pună cât mai multe întrebări;
- limitarea factorilor care produc frustrare;
- stimularea comunicării prin organizarea de discuții;
- activizarea copiilor prin solicitarea lor de a opera cu idei, concepte, obiecte;
- cultivarea independenței cognitive, a spontaneității, a autonomiei în învățare;
- stimularea spiritului critic constructiv, a capacității de argumentare și de căutare a alternativelor;
- favorizarea accesului la cunoaștere prin forțe proprii.

Cadrul didactic trebuie să gasească cele mai bune modalități prin care să stimuleze potențialul creativ al fiecărui copil în parte. Rolul nostru este acela de a stimula și de a dirija, motivația activității

reieșind din participarea entuziastă a cadrului didactic. Conduita creativă a cadrului didactic este, de asemenea, un factor care asigură dezvoltarea potențialului creativ al copilului. Predarea, ca proces creativ presupune ca învățătorul să medieze între copil și lumea înconjurătoare. Trebuie să organizăm spațiul și activitatea să participăm alături de copil la elaborarea cunoștințelor, să servim drept model în legăturile interpersonale și să încurajăm interacțiunile cooperante, să-i îndrumăm cum să-și folosească timpul, materialele, etc.

Proiectarea activității didactice presupune o problemă de strategie, de optimizare, de valorificare a resurselor la maxim și condițiile date. În proiectarea învățării active și creative trebuie să anticipăm unele strategii manageriale deschise, aplicabile în timp și spațiu prin: clarificarea scopului învățării creative la nivelul interacțiunii existente între operativitatea intelectuală și restructurarea permanentă a activității de predare-învățare-evaluare; stabilirea sarcinilor noastre, ca și cadre didactice, în condițiile învățării creative (individualizarea fiecărei secvențe didactice prin diferite procedee de aprobare, încurajare a spontaneității, amendare a superficialității); crearea unei atmosfere afective optime prin eliminarea factorilor de blocaj (teama, imitație, frică, criticism); valorificarea psihologică deplină a corelației cadru-didactic-copil la nivelul tuturor conținuturilor educației: intelectuale, morale, tehnologice, estetice, fizice.

Cadrele creative determină avântul creativității copiilor fără eforturi deosebite. Cadrul didactic bun permite copilului să-și asume riscuri intelectuale, să speculeze, să facă asocieri nebănuite, oferindu-i însă sprijin în situații de frustrare, eșec, nesiguranță.

Copilul este participant activ și creativ la propria formare. Culege informații din tot mai multe surse și cât mai variate. Școala trebuie să țina pasul, actualizând atât cunoștințele cât și metodele. Una din căile cele mai sigure de stimulare și generare de idei noi este organizarea de microgrupuri și promovarea interacțiunilor între membrii acestora. Creativitatea de grup răspunde mai bine nevoilor de rezolvare a problemelor nerezolvabile individual în timp util.

De interactivitate dă dovada copilul care devine coparticipant alături de cadrul didactic al propriei formări și coresponsabil de realizarea și efectele procesului de învățare. Copilul activ-creativ realizează demersuri critice și creative, depune eforturi proprii în scopul accederii la noua cunoaștere. Dă dovadă de multă îndrăzneală, de independență în abordarea și analiza problemelor.

În sala de clasă, adesea, copilul creativ apare ca o amenințare pentru disciplină și ordine. O amenințare pentru cursul cadrului didactic. Comportamentul nonconformist ce se exprimă puternic în activitatea creatoare nu trebuie interpretat drept o atitudine indisciplinată sau o lipsă de respect.

Copilul activ și creativ se caracterizează prin spirit de independență în muncă, o gândire fără bariere de ordin cognitiv. Specificul strategiilor interactive de grup este faptul că ele promovează interacțiunea dintre mințile participanților, dintre personalitățile lor, ducând la o învățare mai activă. Interactivitatea presupune atât competiția cât și cooperarea.

Orice activitate eficientă devine o activitate nouă care asigură adaptarea proiectului didactic la situațiile concrete ale clasei și ale câmpului psihosocial, aflate într-o continuă schimbare și transformare.

Cadrul didactic creativ oferă posibilitatea copiilor de a-și spune părerea într-o atmosferă neautoritară, promovează o atitudine deschisă, prietenoasă, pozitivă și receptivă, apreciază ideile bune ale copiilor. Îngăduie copiilor să-și manifeste curiozitatea, indecizia, interesul pentru schimbul de informații, tratează de fiecare dată întrebările copiilor cu interes, respectă opiniile celorlalți.

BIBLIOGRAFIE:

Cerghit Ioan, "Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri strategii" Buc., Ed. Aramis, 2002, pg 78-103

Oprea Crenguța-Lacrămioara "Strategii didactice interactive", Ed. Did. și Ped., 2006 pg 26-49

Revista "Învățământul Primar" nr. 3 -1997, pg 23-25

Revista "Învățământul Primar" nr. 4 -2000 pg 18-20